

Patologia del llenguatge

Isabel Leiva Madueño
Julia Vázquez De Sebastián

PID_00231308

Material docent de la UOC

Isabel Leiva Madueño

Llicenciada en Psicologia, màster en Neuropsicologia i màster en Patologia del llenguatge per la Universitat Autònoma de Barcelona. Desenvolupa la seva activitat investigadora a l'Institut de Recerca de l'Hospital de Sant Pau, en el camp de la intervenció en l'afàsia, amb experiència docent en l'àmbit de la patologia del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona. Compagina l'activitat investigadora i docent amb la pràctica clínica, tant en l'àmbit de la patologia del llenguatge com en el dels trastorns del moviment.

Julia Vázquez De Sebastián

Llicenciada en Psicologia i màster oficial en Rehabilitació neuropsicològica i Rehabilitació cognitiva de l'Institut Guttmann. Ha realitzat el seu interinatge d'expert en neuropsicologia en el Servei de Neurologia de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, dins del màster de Diagnòstic i rehabilitació neuropsicològica de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha desenvolupat la seva pràctica clínica en l'avaluació i el tractament de pacients amb patologia neurològica. La seva col·laboració a l'Institut de Recerca de l'Hospital de Sant Pau s'ha centrat en l'avaluació i el tractament basat en l'evidència científica de l'afàsia en població infantil i adulta.

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Ramón Fernández de Bobadilla (2016)

Primera edició: febrer 2016
© Isabel Leiva Madueño, Julia Vázquez De Sebastián
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2016
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Disseny: Manel Andreu
Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL
Dipòsit legal: B-2.159-2016

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

L'estudi del llenguatge, a causa del seu component essencial per al desenvolupament del subjecte dins de la nostra cultura, ha estat un tema àmpliament estudiat, i que ha evolucionat des de la correlació duta a terme pels antics sumeris entre llenguatge i pensament, fins al coneixement morfològic i funcional del llenguatge que en aquestes últimes tres dècades ens han ofert les diferents tècniques de neuroimatge.

El llenguatge és un dels dominis cognitius de més rellevància per a la comunicació i que més àmpliament i primerenca va ser estudiat per neuropsicòlegs i neuròlegs conductuals i, per descomptat, per lingüistes, psicolingüistes i neurolingüistes. I ha estat, sens dubte, gràcies al coneixement sumatori que totes aquestes disciplines han aportat al tema, que podem conèixer avui dia de forma més precisa com comprenem, elaborem i processem tota la informació lingüística.

Per això el present material iniciarà la seva marxa per l'estudi del llenguatge amb una breu introducció a la lingüística que ens porti els coneixements conceptuals bàsics per mitjà dels quals entendre i analitzar el discurs, així com mitjançant les aportacions que la psicolingüística ens ofereix sobre l'adquisició i el desenvolupament natural de les funcions cognitives i comunicatives.

Aquests coneixements ens serviran de fonaments per a l'estudi posterior sobre l'abordatge de la patologia del llenguatge. Aquesta comesa ens porta a l'anàlisi de l'etiopatogènia i dels diferents signes i símptomes observats en les diverses conductes psicolingüístiques, així com a l'estudi dels mètodes per a la identificació d'aquesta simptomatologia, que al seu torn ens permet agrupar aquesta informació en quadres sindròmics que puguin guiar el nostre diagnòstic.

Aquest procés d'identificació no és sinó l'avantsala per al treball de recomposició de la capacitat lingüística danyada per una lesió neurològica. Aquest treball serà dut a terme previ estudi de la idiosincràsia del conjunt específic de signes i símptomes abans comentat, basat en una pla de treball dissenyat prèviament, i seguint un tractament que disposi d'evidència científica sobre la seva eficàcia.

A causa de la particularitat i la singularitat de l'expressió de la patologia del llenguatge en èpoques primerenques del desenvolupament lingüístic, respecte a èpoques de plena adquisició i domini del llenguatge, s'ha optat per presentar dos blocs diferenciats, un compost pels mòduls «Trastorns del llenguatge en l'adult», «Avaluació de la patologia del llenguatge» i «Intervenció en la pato-

logia del llenguatge» per a l'estudi de la patologia del llenguatge en l'adult, i un últim mòdul dedicat a l'anàlisi en població infantil, de manera que també resulti més pràctic el seu estudi.

Tot aquest camí es durà a terme intentant seguir el rigor de l'evidència científica, oferint exemples que ajudin a la millor comprensió del material i proposant múltiples obres de consulta i d'ampliació dels principis aquí proposats.

Objectius

Els objectius que es plantegen aconseguir amb l'estudi dels següents mòduls es podrien resumir en els següents aspectes:

- 1.** Comprendre l'estructura i les característiques del llenguatge, així com els seus mecanismes d'aprenentatge i desenvolupament.
- 2.** Conèixer les diferents etiologies que poden provocar l'adquisició d'una patologia del llenguatge, tant en el nen com en l'adult.
- 3.** Identificar la semiologia descriptiva que caracteritza els trastorns del llenguatge.
- 4.** Conèixer els principis bàsics per a un adequat plantejament d'una avaluació del llenguatge, tant en el nen com en l'adult.
- 5.** Conèixer les eines disponibles que ens permetran poder avaluar les diferents funcions i dimensions del llenguatge i altres aspectes interrelacionats, així com aprendre a detectar la presència dels trastorns estudiats.
- 6.** Disposar dels coneixements necessaris per plantejar el disseny d'un programa d'intervenció, tant en el nen com en l'adult.
- 7.** Familiaritzar-se amb les diferents tècniques d'intervenció basades en l'evidència científica.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Introducció a la psicolingüística

Isabel Leiva Madueño i Julia Vázquez De Sebastián

1. Introducció a la psicolingüística
2. Etapes del desenvolupament lingüístic

Mòdul didàctic 2

Trastorns del llenguatge en l'adult

Isabel Leiva Madueño i Julia Vázquez De Sebastián

1. Trastorns del llenguatge en l'adult
2. Semiologia de les alteracions del llenguatge

Mòdul didàctic 3

Avaluació de la patologia del llenguatge

Julia Vázquez De Sebastián i Isabel Leiva Madueño

1. El procés d'avaluació
2. Avaluació del llenguatge en les afàsies
3. Valoració neuropsicològica dels pacients afàsics
4. Valoració de la funcionalitat de les habilitats comunicatives
5. Valoració de la qualitat de vida i de l'estat emocional

Mòdul didàctic 4

Intervenció en patologia del llenguatge

Isabel Leiva Madueño i Julia Vázquez De Sebastián

1. Disseny d'un programa d'intervenció
2. Intervenció en les afàsies

Mòdul didàctic 5

Patologia del llenguatge en la infància

Julia Vázquez De Sebastián i Isabel Leiva Madueño

1. Trastorns del llenguatge en la infància
2. Trastorn específic del llenguatge (TEL)
3. Trastorns de la parla
4. Trastorns del llenguatge adquirits
5. Avaluació dels trastorns del llenguatge en la infància
6. Intervenció en els trastorns del llenguatge en la infància